

Wit Szostak

Ingarden i czas

(fragment)

dr hab.

Dobrosław Kot

Jest profesorem w Katedrze Filozofii Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, autor m.in. *Myślenia dramatycznego* (2016) i *Tratwy Odysea. Eseju o uchodźcach* (2020). W pracy magisterskiej zajmował się filozofią Romana Ingardena. Pod pseudonimem Wit Szostak publikuje utwory literackie, które były nominowane np. do Nagrody Literackiej Nike i Paszportów „Polityki”. Ostatnio wydał powieść *Cudze słowa* (2020).

Obydwa zdjęcia nie pozwalają uczciwie powiedzieć wiele więcej. Można dodać kilka szczegółów, doprecyzować wcześniej podane informacje i sprostowania. Ale cała reszta jest domniemaniem i fantazją, którą można sztukować fragmentami historii powszechnej. Człowiek ujawniony na fotografiach ukrywa się. Jest starym i młodym mężczyzną, ale też kimś więcej i żadnym z nich. Tego człowieka już nie ma.

A może wspólne imię i nazwisko, linie papilarne, data urodzenia i zgodność wielu faktów z życia, może obecność przeżyć i wspomnień młodego mężczyzny w przeżyciach i wspomnieniach starego to za mało, by stwierdzić, że na obydwu fotografiach jest ten sam człowiek? Może czas, długie 44 lata, które dzielą obydwu zdjęcia, to zbyt potężny żywioł, by mówić o tożsamości tych dwu mężczyzn? Ile w starym mężczyźnie pozostało z młodego? Co w młodym zapowiadało starego? To, co dla młodego

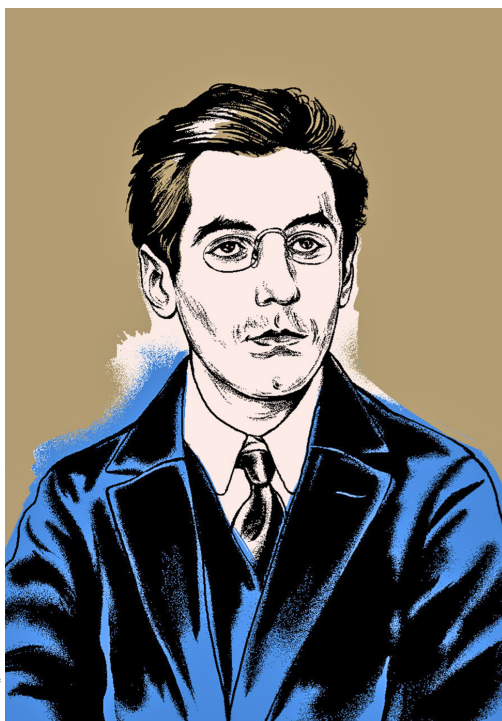
mężczyzny było teraźniejszością, dla starego jest przeszłością. To, co dla młodego było przeszłością jeszcze żywą, jak choćby chwila, zanim nacisnął klamkę atelier fotograficznego w Karlsruhe, dla starego jest co najwyżej wspomnieniem lub niewyraźną pustką po niedysyjszym wspomnieniu. Młody mężczyzna zapewne nie planuje wielu z rzeczy, które stary mężczyzna w życiu dokonał i o których mógł zwyczajnie zapomnieć. Te 44 lata łączą obydwu mężczyzn. Dla każdego z nich te lata nie istnieją. Dla pierwszego tych lat jeszcze nie ma i nawet nie wie, czy się w ogóle wydarzą, dla drugiego tych lat już nie ma.

Opis fotografii pozwala tylko stwierdzić, że pierwszą wykonano w 1916, a drugą w 1960. Dopiero opowieść, która łączy obydwie fotografie w jedną historię, dopowiada, że mężczyzna na pierwszej ma 23 lata, a stary mężczyzna na drugiej ma lat 67. Człowiek, który został na tych dwu zdjęciach utrwalony, nie jest ani młodym mężczyzną z pierwszego, ani starym z drugiego. Był młody i stary, ale był też dzieckiem, mężczyzną w średnim wieku, wreszcie mężczyzną o 10 lat starszym niż na drugiej fotografii, kiedy, niespodziewanie, umarł w roku 1970.

Człowiek, który na pierwszym zdjęciu jest młody, a na drugim stary, nigdy nie był dla mnie ani jednym, ani drugim. I to jest jeszcze inna opowieść, której nie zna ani on, ani jego rodzina przechowująca obydwu starannie opisane zdjęcia. Dla mnie był autorem książek, osobą, której nigdy nie spotkałem i której wygląd, mimo obydwu zdjęć znanych mi od lat, nie osadził się w mojej pamięci. Przywołując jego nazwisko, nie widzę ani młodego, ani starego, tylko okładki książek; przypominam sobie nie twarz, tylko idee, koncepcje i okoliczności lektury. Przywołuję osoby, z którymi o tych lekturach rozmawiałem. I niektórych z tych osób też już nie ma.

To są nie tylko pierwsze skojarzenia na dźwięk nazwiska lub widok fotografii, ale moje doświadczenia źródłowe. Przypominam sobie siebie samego, który przed laty, będąc w wieku zbliżonym do wieku młodego człowieka z pierwszego zdjęcia, czytał jego książki powstałe na przestrzeni 44 lat pomiędzy obydwu zdjęciami. I tamtego mnie też już od dawna nie ma.

Fragment pochodzi z publikacji *W poszukiwaniu lepszego świata. 20 opowieści o postaciach nauki*, PAN, Warszawa 2021. W książce znajdują się literackie portrety polskich naukowców pióra uznanych pisarzy, m.in. Marii Skłodowskiej-Curie (Izabela Morska), Bronisława Malinowskiego (Ignacy Karpowicz), Leszka Kołakowskiego (Joanna Bator).

AGATA „ENDO” NOWICKA

Roman Ingarden (1893–1970)

Polski filozof, profesor uniwersytecki, członek PAU, członek rzeczywisty PAN, uczeń Edmunda Husserla. Autor wielu rozpraw fenomenologicznych, w których zajmował się m.in. problematyką tożsamości oraz kategorią czasu. Prywatnie fotografik.

W POSZUKIWANIU
LEPSZEGO ŚWIATA
Z 20 OPowieści
O POSTACIACH NAUKI

KOPERNIK HEN HEWELIUSZ CHWIN
DOBEYKO NOWICKI BLIKASIEWICZ
ORBITOWSKI ZAKRZEWSKA CHUTNIK
BALDOLIN DE COURTENAY
SIWCZYK JOTEYKO ŁOZIŃSKI
SKŁODOWSKA-CURIE MORSKA
SMOLICHOWSKI MUSZYŃSKI
ZNAJNIECKI IWASIOŃ WĘGIŁ GOZIŃSKI
MALINOWSKI KARBOWICZ HIRSZFELD
MALANOWSKA CZOCHRALSKI SIEMION
BANACH MUREK INGARDEN SZOSTAK
TARSKI MIŁKOWSKI ULAM ZAWADA
KIELAN-JAWOROWSKA WOJCIECHOWSKI
KOŁAKOWSKI BATOR

W poszukiwaniu
lepszego świata.
20 opowieści
o postaciach nauki

Publikacja jest dostępna
online na stronie
pan.pl/20Postaci